

Entomofobie en insectenwaan

Summary

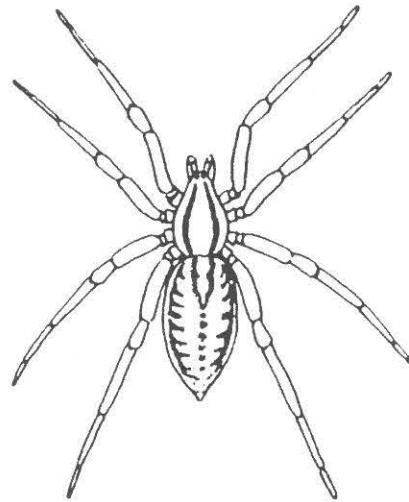
In this article suggestions are made how to handle so called entomophobia and delusory parasitosis. The most important advice is to take complaints seriously. If possible suggest one should have advice from his or her doctor.

Inleiding

Infectieziekten van de mens zijn een belangrijke factor voor de volksgezondheid. Infecties door parasieten komen in Nederland weliswaar vaak voor, maar zijn over het algemeen van een relatief geringe betekenis.

Daarnaast bestaat de afschuw bij de doorsnee burger voor kleine zichtbare belagers van zijn gezondheid en de associatie die dit ongedierte opwekt met onreinheid. Dit berust op vooroordelen en (vals) gevoel voor schaamte.

Er zijn mensen die lijden omdat ze overtuigd zijn een ziekte te hebben die in werkelijkheid voor kan komen en die te maken heeft met het eigen lichaam. Deze mensen zijn lichamelijk gezond maar hebben een méér dan gewone, soms ziekelijke aandacht die zich op één vlak concentreert.

onberedeneerde angst voor spinnen in feite onterecht

Entomofobie is het bij een persoon aanwezig zijn van een bovenmatige angst voor parasieten. Deze angst geldt veelal spinnen-, insecten- of mijtensoorten. In de meeste gevallen hoeven ze geen aanleiding tot ongerustheid te geven, omdat uit hun biologie en leefwijze valt af te leiden dat zij geen letsel aan personen of schade aan goederen aanrichten. De schade die wordt ondervonden is meer van psychische aard. Het betreft hier gedrag dat in een gevoelige periode bijvoorbeeld door een kind wordt aangeleerd zonder bijsturing door de relativiserende invloed van een ander. Vaak wordt het gedrag door een ouder aan een kind doorgegeven.

Insectenwaan is een ongefundeerde angst voor insecten of mijten die niet aanwezig zijn, maar waarvan de aanwezigheid wel door de betrokken persoon wordt verondersteld. De klachten die worden geuit hebben betrekking op het gevoel dat er gestoken wordt, dat men jeuk heeft of dat men veronderstelde schade heeft aan in huis aanwezige materialen. De vastgestelde "schadebeelden" zijn in dat geval terug te voeren op mechanische beschadigingen of natuurlijke slijtage. Het "ongedierte" dat wordt verzameld en ter determinatie wordt opgestuurd bevat over het algemeen stofjes, kleine stukjes afval, donkere pluisjes, tabak en dergelijke doch geen exemplaren of resten van insecten of mijten. Ook worden wel eens insecten opgestuurd die de genoemde klachten niet kunnen veroorzaken, zoals bij voorbeeld stofluizen.

Een manier waarop een waan kan ontstaan is een aanvankelijk reële klacht van stekende insecten. Als iemand een hond of kat te logeren heeft gehad die met vlooiën behept was, kan na het vertrek van het dier een aantal eitjes, larven of vlooiën zijn achtergebleven. Een bestrijding is dan vaak problematisch omdat bestrijding van de laatste vlooi soms een langdurige kwestie is. Als de persoon in kwestie daarna, ook al is er adequaat bestreden, psychisch "moeilijk zit" kan dit zich uiten in een "ongedierte"-probleem.

Er komen ook situaties voor waarin de cliënt stelt, dat het ongedierte onder de huid schiet en daarbij steken veroorzaakt. Het kan dan voorkomen dat de huid wordt stuk gekrabd en ontstekingen ontstaan.

Uit gesprekken blijkt soms dat de cliënt alleenstaand is en kort geleden een partner of huisgenoot heeft verloren. De cliënt kan in een enkel geval stellen dat ook de partner er (terecht of onterecht) "last" van heeft.

Jeuk

Een jeukklacht is natuurlijk reëel als er sprake is van insecten of mijten. Determinatie van de boosdoeners geeft informatie voor de in dat geval te volgen handelwijze ter oplossing van het probleem. Voor allergische aandoeningen of huidontstekingen zal men eerder een arts benaderen dan een ongediertebestrijder. Andersom kan het voorkomen, dat een huis- of huidarts kan verwijzen naar een ongediertebestrijder, omdat de aandoening duidelijk door insecten of mijten is veroorzaakt.

Onderzoek van een stofmonster kan uitwijzen dat er sprake is van huisstofmijten (*Dermatophagoides pteronyssinus* Trouessart), die een allergische huidreactie kunnen veroorzaken. Voor het nemen van een monster een schone stofzuigerzak laten gebruiken en korte tijd grondig zuigen. Zo nodig moeten aparte monsters worden verzameld uit woon- en slaapkamer.

Zelfdiagnostiek

Een veel gebezigde klacht die een persoon heeft als er sprake is van insectenwaan is jeuk. Als men ooit last heeft gehad van bijvoorbeeld vlooiën, die werden meegenomen door een logerende hond of kat, kunnen zelfs nadat de vlooiën doeltreffend zijn bestreden weer "klachten" optreden van jeuk. Maar ook als er nooit sprake van stekende insecten is geweest kan de cliënt zich belaagd voelen door vliegende insecten die steken en "onder de huid schieten". Iemand die zelf heeft vastgesteld belaagd te worden door insecten en naar aanleiding daarvan gaat bestrijden besteedt vaak zeer veel zorg aan het bestrijden van de plaag. Vaak worden diverse spuitbussen of andere bestrijdingsmethoden "uitbundig" toegepast. Beddengoed en kledingstukken kunnen in de bestrijdingswoede worden "meegenomen". Ook schrobt men wel het lichaam schoon met zeep alvorens dit eveneens te bespuiten. Door de dagelijkse wasbeurt en het directe huidcontact met het bestrijdingsmiddel ondervindt de persoon dan huidirritatie. De bestrijder kan trachten de cliënt weer tot normaal

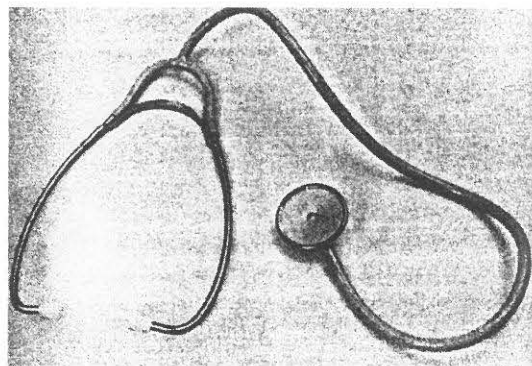
wasgedrag te bewegen en zichzelf en het bed niet meer met middelen te besproeien.

Geen bestrijding

Als de professionele ongediertebestrijder betrokken raakt bij een geval van entomofobie of insectenwaan, is het normaal gesproken niet mogelijk vast te stellen of er daadwerkelijk iets aan de hand is.

De betrokken persoon is feitelijk medisch patiënt. Pogingen moeten worden ondernomen om via de huisarts de juiste behandeling te laten plaatsvinden. Een dergelijke doorverwijzing vereist veel tact van de bestrijder, vooral als de cliënt weigerachtig is om daaraan mee te werken.

De persoon in kwestie stelt namelijk dat hij of zij: "Niet gek is". De huisarts kan doorverwijzen naar specialisten op dit terrein bij een GGD of Riagg. Eén ding staat vast. Als door de betrokken bestrijdingstechnicus de aanwezigheid van **insecten of mijten niet** kan worden **aangetoond**, mag

proberen via de huisarts de juiste behandeling te laten plaatsvinden

er **geen bestrijding** (ook geen "bestrijding" met schoon water) worden uitgevoerd. De betrokkene is er niet bij gebaat, omdat de klachten in het merendeel van de gevallen zullen blijven bestaan. Bovendien wordt in een later stadium verwezen naar de uitvoering van de bestrijding met de conclusie: "Er is wel wat aan de hand, want die meneer bestrijder heeft toen en toen gespoten". Het sticht verwarring. Verwijzing naar de huisarts of een ander medisch specialist is verreweg de beste aanpak. De ongediertebestrijder kan in dit soort gevallen geen oplossing bieden.

Enkele tips voor de bestrijdingstechnicus:

- neem de klager met zijn **klachten c.q. jeuk-klachten** altijd **serieus**; probeer door te vragen het gesprek te leiden; heel vaak wordt gepraat over zaken die niets met het probleem te maken hebben.
- **geef vertrouwen**, laat de klager zijn verhaal vertellen; hieruit valt veel af te leiden
- stel altijd een **gedegen onderzoek** in. Onderzoek van een stofmonster kan uitwijzen, dat huisstofmijten in grote aantallen aanwezig zijn.
- bedenk dat er **meerdere oorzaken** voor een klacht kunnen zijn

- pseudocatastrofus: Men moet er ook bedacht op zijn, dat hinder door ongedierte **on-eigenlijk** kan worden gebruikt om iets anders te verkrijgen. Het is in de praktijk voorgekomen, dat de klachten werden aangegrepen om een andere woning te krijgen.
- probeer **niet** een **diagnose** te stellen; als de dokter uitsluitsel moet geven, kan de ongediertebestrijder verder geen inbreng hebben
- probeer via familie/kennissen contact te leggen met de **huisarts** of leg zelf een eerste contact met de GGD
- breng de cliënt **niet** op een **dwaalspoor**. Ga **nooit bestrijden** in de verwachting dat de klachten dan wel over zullen gaan. Dat is valse hoop geven.
- zijn er **insecten**, geef dan ook schriftelijke informatie over naam en leefwijze, zodat de betrokken bewoner duidelijk gemaakt wordt, dat deze beestjes **niet in relatie** staan met de klachten die worden geuit.

A. Balkstra.